

Wprowadzenie do psychologii społecznej - 02 - motywy społeczne

Krzysztof Basiński

Februariy 26, 2018

Motywy społeczne

- Motyw – świadomy lub automatyczny proces nadający ludzkiemu działaniu energię i kierunek
- Motyw społeczny – motyw ukierunkowany na członków grupy własnej lub obcej
- Główne motywy społeczne:
 - Przynależność społeczna
 - Sprawczość i kontrola
 - Poznanie i zrozumienie
 - Status i samoocena

Dlaczego akurat te motywy?

- Powszechne (u większości ludzi w większości kultur)
- Silne – realizowane kosztem innych motywów
- Przynoszą istotne korzyści
- Deprywacja jest szkodliwa

Przynależność społeczna

Przynależność - tło ewolucyjne

- Większą część historii ewolucyjnej spędziliśmy walcząc o przetrwanie w kilkudziesięcioosobowych grupkach
- Przetrwanie poza grupą niemożliwe – nieprzyjazna natura, drapieżniki, zjedzenie przez inne grupy
- Agresja wewnątrzgatunkowa u ludzi w formie prowadzenia wojen

Siła motywu przynależności

- Życie w grupie, przedkładanie dobra grupy własnej nad grupę obcą, małżeństwa, opieka nad dziećmi – wszystko to jest *uniwersalne kulturowo*
- Szczęście rodzinne (obok zdrowia) najważniejszą przesłanką udanego życia (CBOS, 2010)
- Niektóre media społecznościowe realizują motyw przynależności
- Przynależność do organizacji, stowarzyszeń miarą prestiżu

Główna korzyść - wsparcie społeczne

- Wsparcie społeczne – zasoby psychiczne i materialne, jakich inni ludzie udzielają nam, aby podwyższyć naszą zdolność radzenia sobie ze stresem
- Trzy rodzaje wsparcia:
 - Emocjonalne

Figure 1: Przynależność społeczna

- Informacyjne
- Praktyczne (instrumentalne)
- Wsparcie = bufor chroniący przed stresem

Gdy wsparcia brakuje - wykluczenie społeczne

Wykluczenie społeczne powoduje wiele problemów psychologicznych i somatycznych (Hawkley i Cacioppo, 2010): - Problemy sercowo-naczyniowe - Wzrost ryzyka depresji i AD (!) - Problemy z funkcjonowaniem poznawczym - Obniżenie poczucia bezpieczeństwa - Deformacja w spostrzeganiu świata: - Świat spostrzegany jako bardziej zagrażający - Zapamiętywanie bardziej negatywnych informacji i kontaktów z innymi - Bardziej negatywne oczekiwania wobec innych działają jak samospełniające się przepowiednie

Sprawczość i kontrola

Po co nam kontrola?

- Fajniej żyje się w przewidywalnym niż w nieprzewidywalnym świecie
- Świat jest przewidywalny, kiedy mamy nad nim kontrolę
- Ulegamy **złudzeniu kontroli** (Langer, 1975) – przecenianiu własnego wpływu na zdarzenia (za los na loterię wart 1\$ badani chcieli 8,67\$ jeśli sami go wyciągnęli a 1,96\$ jeśli wyciągnął go kto inny)

Stressful life events, social support, and mortality in men born in 1933

Annika Rosengren, Kristina Orth-Gomér, Hans Wedel, Lars Wilhelmsen

Abstract

Objective—To examine relations between stressful life events and mortality in middle aged men.

Design—Prospective population study. Data on stressful life events, social network, occupation, and other psychosocial factors derived from self administered questionnaires. Mortality data obtained from official registers.

Setting—City of Gothenburg, Sweden.

Subjects—752 men from a random population sample of 1016 men aged 50.

Main outcome measure—Mortality from all causes during seven years' follow up.

Results—Life events which had occurred in the year before the baseline examination were significantly associated with mortality from all causes during seven years' follow up. Of the men who had experienced three or more events during the past year 10.9% had died compared with 3.3% among those with no life events (odds ratio 3.6; 95% confidence interval 1.5 to 8.5). The association between recent life events and mortality remained true after smoking, self perceived health, occupational class, and indices of social support were controlled for. Many of the deaths were alcohol related, but the number of deaths was too small to allow for analyses of specific causes of death. The association between life events and mortality was evident only in men with low emotional support.

Conclusion—Stressful life events are associated with high mortality in middle aged men. Men with adequate emotional support seem to be protected.

social activity,⁷ and bereavement⁸ have all been associated with increased death rates in prospective studies. The concept of emotional stress enters either implicitly or explicitly into most of this research. When examined in epidemiological and clinical investigations life stress may be defined as the numerical accumulation of major life events.⁹ Stress may result either from stressful events in themselves or the person's perception of them. Social support has been suggested to moderate the impact of stress through a buffering effect.^{10,11}

Life events as a measurement of external life stress was a predominant feature in the research on the influence of stress one or two decades ago.¹² Early retrospective studies showed adverse life events to be related to various forms of ill health,¹³⁻¹⁶ but prospective studies have yielded conflicting results.¹⁷⁻²⁵ Most studies have been conducted in selected populations, and not many have used mortality from all causes as an end point. In recent years interest has shifted towards other psychosocial factors as sources of stress.

To assess the impact of life events on mortality we have investigated data from a cardiovascular survey in middle aged men. In addition to conventional cardiovascular risk factors, the study protocol included questions on several psychosocial factors. Our main hypothesis was that life events predict mortality. In a secondary analysis we investigated whether the potential effect of life events on mortality varied according to level of social support.

Subjects and methods

STUDY POPULATION

Figure 2: Wsparcie społeczne a śmiertelność

Meta-Analysis of Risk Factors for Posttraumatic Stress Disorder in Trauma-Exposed Adults

Chris R. Brewin
University College London

Bernice Andrews and John D. Valentine
Royal Holloway, University of London

Meta-analyses were conducted on 14 separate risk factors for posttraumatic stress disorder (PTSD), and the moderating effects of various sample and study characteristics, including civilian/military status, were examined. Three categories of risk factor emerged: Factors such as gender, age at trauma, and race that predicted PTSD in some populations but not in others; factors such as education, previous trauma, and general childhood adversity that predicted PTSD more consistently but to a varying extent according to the populations studied and the methods used; and factors such as psychiatric history, reported childhood abuse, and family psychiatric history that had more uniform predictive effects. Individually, the effect size of all the risk factors was modest, but factors operating during or after the trauma, such as trauma severity, lack of social support, and additional life stress, had somewhat stronger effects than pretrauma factors.

Figure 3: Wsparcie społeczne a PTSD

Dobroczynne efekty kontroli (Langer i Rodin, 1976)

- Eksperyment naturalny w domu starców
- Na jednym piętrze zwiększano poczucie kontroli wśród pensjonariuszy (decydowanie o sposobie ustawienia mebli, miejsce oglądania TV, opieka nad roślinką + perswazja do korzystania z tych możliwości + opieka nad roślinką), na drugim tylko informowano o możliwościach
- Poczucie kontroli zwiększa poczucie szczęścia, aktywność, towarzyskość oraz **zmniejsza śmiertelność** (po półtorej roku 30% w gr. kontr. vs. 15% w eksp.)

Umiejscowienie poczucia kontroli (Julian Rotter)

- Zewnętrzne:
 - Wiele nieszczęśliwych wypadków, jakie się ludziom przydarzają jest częściowo wynikiem pecha
 - Choćby człowiek nie wiem jak się starał, niektórzy i tak nie będą go lubić
 - Czasami mam uczucie, że nie mam wpływu na bieg mojego życia
- Wewnętrzne:
 - Nieszczęśliwe wypadki zdarzające się ludziom są wynikiem popełnianych przez nich błędów
 - Jeżeli ktoś jest nie lubiany przez innych, to znaczy, że nie potrafi z ludźmi postępować
 - To ode mnie zależy, co mi się w życiu przydarza

Wewnętrzne poczucie kontroli a dobrostan i funkcjonowanie zawodowe

Zmienna	r
Dobrostan	.30
Zdrowie (subiektywne)	.22
Satysfakcja z życia	.27
Satysfakcja z pracy	.26

Zmienna	r
Zaangażowanie w pracę	.21
Zarobki	.13
Stres w pracy	-.19
Wypalenie zawodowe	-.23
Wsparcie społeczne	.10

Deprywacja kontroli – wyuczona bezradność (Seligman, 1975)

- Psom aplikowano nie dające się przewidzieć szoki elektryczne – trening bezradności
- Następnego dnia w innej sytuacji aplikowano dające się przewidzieć szoki
- Psy poddane treningowi bezradności nie uczyły się unikać szoków, psy z grupy kontrolnej uczyły się.
- Deficyty wyuczonej bezradności:
 - Motywacyjny – brak motywacji do uczenia się
 - Poznawczy – nie dostrzeganie związków przyczynowych
 - Emocjonalny – objawy lęku i depresji
- Model przez lata dyskutowany i uzupełniany – np. informacyjny model bezradności (Kofta, Sędek, 1989) – bezradność spowodowana wyczerpaniem poznawczym (skończyły nam się zasoby aby analizować sytuację)

Potrzeba poznania

Kwestionariusz Potrzeby Poznania (Cacioppo i Petty, 1982)

- Adaptacja PL: Matusz, Traczyk, Gąsiorowska, 2011
- http://www.spoleczna.psychologia.pl/pliki/2011_2/Matusz_Traczyk_Gasiorowska_PS_2_2011.pdf
- Pozytcje odwrócone na dole arkusza
- Odwracamy pozycje odwrotne i sumujemy

Próba studencka – M=134.7, SD=17.6 Nauczyciele akademicy – M=144.1; SD = 16.5

Dlaczego poznanie jest fajne

- Poznawanie rzeczy jest samo w sobie przyjemne (przynajmniej dla niektórych) – jest nagradzające
- Poznanie zwykle jest potrzebne do podjęcia decyzji albo sformułowania sądu
- Poznanie jest niezbędne do uzyskania poczucia sensowności własnych działań

Korelaty potrzeby poznania

- (+) Ciekawość
- (+) Otwartość na nowe informacje, doświadczenia i zachowania
- (+) Skłonność do formułowania złożonych wniosków przyczynowych
- (+) Przyjemność z przetwarzania informacji słownych (ale nie wzrokowych)
- (-) Potrzeba domknięcia poznawczego
- (-) Dogmatyzm
- (-) Potrzeba porządku i przewidywalności
- (-) Skłonność do upraszczania informacji

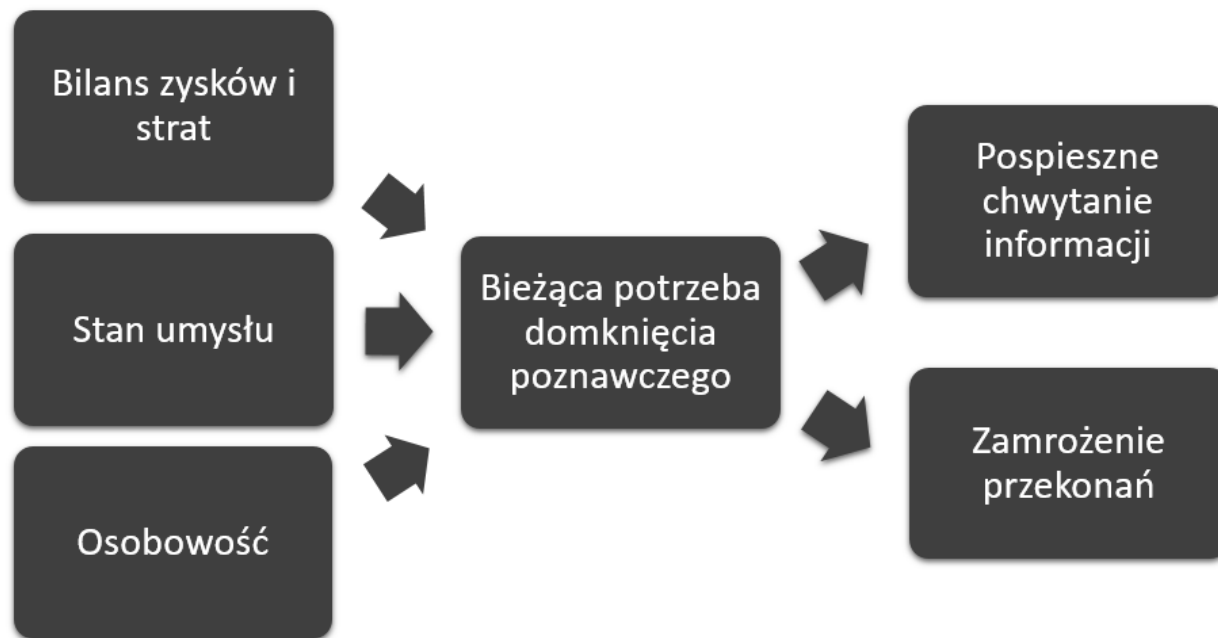

Figure 4: Wyznaczniki i konsekwencje domknięcia poznawczego (za: Wojciszke, 2011; Kruglanski, 2004)

Bieżąca potrzeba domknięcia poznawczego

- Stan motywacyjny
- Pragnienie aby jak najszybciej mieć za sobą przetwarzanie informacji i dojść do wniosków (nawet pochopnych), których człowiek jest gotów kurczowo się później trzymać
- ... czyli facet z partnerką na zakupach w sklepie z butami...

Wyznaczniki i konsekwencje domknięcia poznawczego

Skutki domknięcia poznawczego – chwytanie informacji

- Chwytanie informacji – opieranie sądów i decyzji na wcześnie pojawiających się danych kosztem tych napływających w dalszej kolejności
- Skutkiem efekt pierwszeństwa – pierwsze informacje na czyjs temat są lepiej zapamiętywane i uznawane za ważniejsze niż późniejsze informacje
- Opieranie sądów i decyzji na danych łatwych do uzyskania i zrozumienia – stereotypowych

Skutki domknięcia poznawczego – zamrożenie przekonań

- Zamrożenie przekonań – podtrzymywanie raz uzyskanego domknięcia
- Np. przyjmowanie przekonań preferowanych przez większość (mniejsza szansa na podważenie w przyszłości)
- Wzbudzony motyw domknięcia zmniejsza tolerancję wobec dewiantów (osób o innych niż większość poglądach)

Figure 5: O samoocenie będzie w przyszłym semestrze

Potrzeba sensu

- Filozofia egzystencjalistyczna połowy XXw. – głównym problemem człowieka brak sensu życia, brak znaczenia własnej egzystencji
- Wiele teorii psychologicznych zakłada dążenie człowieka do pocucia sensowności i spójności – np. teoria dysonansu poznawczego

Dysonans poznawczy

- Koncepcja Leona Festingera
- Jest to uczucie dyskomfortu, które pojawia się, gdy u danej osoby występują jednocześnie dwa wzajemnie wykluczające się przekonania, myśli, sądy,
- Obecność dysonansu powoduje u człowieka chęć podjęcia działań w celu jego usunięcia – źródło motywacji.
- Osoba będzie aktywnie unikała sytuacji i informacji, które mogłyby powiększyć dysonans.

Model utrzymywania znaczenia (MUZ) (Heine, Proulx, Vohs, 2006)

- Wykrycie anomalii powoduje wzrost pobudzenia
- Sposoby radzenia sobie z anomalią (Piaget):
 - Akomodacja – dopasowanie już posiadanej wiedzy do nowych informacji
 - Asymilacja – dopasowanie nowych informacji do już posiadanej wiedzy
- MUZ postuluje trzeci mechanizm – płynną kompensację – ludzie odbudowują poczucie sensu w zupełnie innej dziedzinie

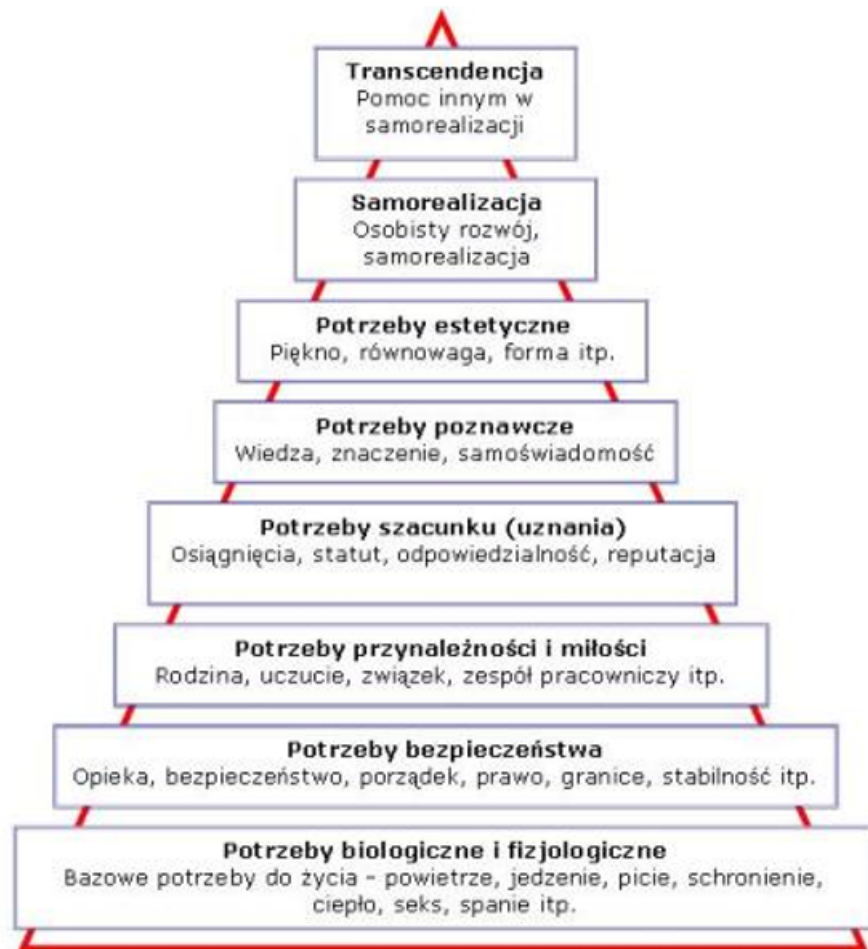

Figure 6: Który motyw powinien być na szczycie piramidy?